

حرف روز

نسخه عبور از بحران ارزی چیست؟

وقتی قیمت دلار ظرف کمتر از دو هفته از حدود ۱۷۵ هزار تومان به نزدیکی ۱۹۳ هزار تومان رسیده است، دوباره این پرسش مطرح می‌شود که در شرایطی که سمت عرضه ارز تحت فشار قرار گرفته، چگونه باید تقاضا را مدیریت کرد تا بازار با شوک‌های بزرگ‌تر مواجه نشود. آغاز دوباره درگیری‌های نظامی و افزایش تنش‌های منطقه‌ای، بار دیگر همان الگوی همیشگی بازار ارز را تکرار کرده است؛ بازاری که بیش از هر چیز از خبر و انتظارات اثر می‌پذیرد. همان‌طور که خبر احتمال بسته شدن تنگه هرمز نرخ ارز را بالا می‌برد، خبر آزادسازی منابع ارزی یا افزایش فروش نفت می‌تواند مسیر بازار را معکوس کند. اما انتظارات تنها محصول فضای رسانه‌ای نیست؛ این انتظارات بر پایه واقعیت‌های اقتصاد نیز شکل می‌گیرد. کاهش صادرات نفت و فرآورده‌های نفتی و محدود شدن ارز حاصل از صادرات پتروشیمی، پالایشگاهی و فلزی، این تصور را در بازار ایجاد می‌کند که دسترسی به ارز سخت‌تر خواهد شد. وقتی عرضه ارز محدود می‌شود، تقاضا دیگر نمی‌تواند مثل گذشته باشد و در چنین شرایطی، سیاست‌های تجاری نیز باید متناسب با وضعیت جنگی بازتنظیم شوند. یکی از مهم‌ترین این سیاست‌ها، ترخیص درصدی کالاها است؛ روشی که به واردکننده اجازه می‌دهد پیش از تخصیص کامل ارز، بخشی از کالای خود را از گمرک ترخیص کند. این سیاست در شرایط عادی می‌تواند به جلوگیری از توقف تولید کمک کند، اما در دورهای که تخصیص ارز کند شده است، ممکن است برخی واردکنندگان را به سمت خرید ارز از بازار آزاد سوق دهد که خود فشار مضاعفی بر بازار ارز وارد می‌کند. از همین رو، فهرست ۲۶۶۹ کد تعرفه‌ای که اکنون مشمول ترخیص درصدی هستند، دیگر با شرایط فعلی اقتصاد کشور همخوانی ندارد و لازم است تنها کالاهای کاملاً ضروری در این فهرست باقی بمانند. کنترل تقاضا تنها بخشی از ماجراست؛ بخش دیگر، تقویت سمت عرضه ارز از مسیرهای جدید است. در شرایطی که ایران بخش قابل توجهی از نفت خود را به چین صادر می‌کند و بخش مهمی از کالاهای اساسی را نیز می‌تواند از چین و روسیه تأمین کند، استفاده از سازوکارهای پولی میان این کشورها می‌تواند وابستگی به ارزهای واسط را کاهش دهد. سرگئی لاوروف، وزیر خارجه روسیه، چندی پیش اعلام کرد که مبادلات مالی روسیه و چین تقریباً به طور کامل با پول‌های ملی انجام می‌شود و سهم دلار و یورو به حداقل رسیده است. اگر ایران بتواند از همین بستر برای تبدیل منابع حاصل از فروش نفت به واردات مستقیم کالاهای اساسی استفاده کند، بخشی از فشار وارد بر بازار ارز کاهش خواهد یافت. سفر اخیر رئیس کل بانک مرکزی به روسیه نیز با هدف توسعه همکاری‌های پولی و بانکی میان دو کشور انجام شد، اما چنین مذاکراتی نباید به یک سفر یا چند توافق محدود بماند. همان‌گونه که شوک‌های سیاسی و نظامی به سرعت بر بازار ارز اثر می‌گذارند، سیاست‌گذار نیز باید با همان سرعت ابزارهای مدیریت عرضه و تقاضای ارز را به‌روز کند. در روزهایی که هر خبر می‌تواند هزاران تومان قیمت دلار را جابه‌جا کند، سیاست‌گذار بازار باید با بازنگری در سیاست‌هایی مانند ترخیص درصدی، محدود کردن واردات غیرضروری، گسترش تهاور و فعال‌تر شدن دیپلماسی اقتصادی، مجموعه فشار بر بازار ارز را کاهش دهد؛ چراکه در شرایط جنگی، اقتصاد نیز نیازمند تصمیم‌هایی متناسب با شرایط جنگ است.

(علی قاسمی)

گزارش روز

استاندارد دوگانه واشنگتن

گزارش اختصاصی شبکه سی‌ان‌ان از توافق اولیه میان دولت دونالد ترامپ و عربستان سعودی، بار دیگر نگرانی‌ها درباره آینده رقابت هسته‌ای در خاورمیانه را افزایش داده است. بر اساس این گزارش، واشنگتن در چارچوب یک توافق هسته‌ای جدید آماده است به ریاض اجازه دهد بخشی از فعالیت‌های حساس چرخه سوخت هسته‌ای، از جمله غنی‌سازی اورانیوم، را بدون پذیرش کامل برخی سازوکارهای نظارتی متعارف بین‌المللی دنبال کند؛ موضوعی که از نگاه بسیاری از کارشناسان، می‌تواند نقطه عطفی در معادلات امنیتی منطقه باشد.

این توافق که هنوز به امضای نهایی نرسیده، در حالی مطرح می‌شود که دولت آمریکا سال‌ها برنامه هسته‌ای کشورمان را به بهانه نگرانی از احتمال انحراف نظامی تحت شدیدترین فشارها قرار داده است. اکنون این سوال مطرح می‌شود که چگونه کشوری که مدعی مقابله با اشاعه سلاح‌های هسته‌ای است، حاضر شده برای یکی از نزدیک‌ترین متحدان خود استثنایی کم‌سابقه قائل شود.

اهمیت ماجرا زمانی بیشتر می‌شود که به مواضع پیشین محمد بن سلمان توجه کنیم. ولیعهد عربستان پیش‌تر آشکارا اعلام کرده بود که اگر ایران به سلاح هسته‌ای دست پیدا کند، ریاض نیز همین مسیر را دنبال خواهد کرد. از همین رو، اعطای مجوز غنی‌سازی به عربستان از نگاه بسیاری از ناظران، صرفاً یک همکاری فنی یا اقتصادی نیست، بلکه می‌تواند زیرساخت لازم برای توسعه ظرفیت‌های راهبردی هسته‌ای این کشور را فراهم کند.

بخش دیگری از نگرانی‌ها به موضوع نظارت‌های بین‌المللی بازمی‌گردد. طبق گزارش سی‌ان‌ان، عربستان در این توافق ملزم به پذیرش پروتکل الحاقی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نخواهد بود؛ پروتکلی که امکان بازرسی‌های گسترده‌تر و نظارت مؤثرتر بر فعالیت‌های هسته‌ای را فراهم می‌کند. حذف چنین الزامی، شفافیت برنامه هسته‌ای عربستان را کاهش داده و زمینه را برای فعالیت‌هایی فراهم می‌کند که نظارت بر آنها دشوارتر خواهد بود.

در مجموع، آنچه امروز به عنوان یک توافق همکاری هسته‌ای مطرح می‌شود، فراتر از یک قرارداد اقتصادی یا فنی است. این توافق می‌تواند موازنه‌های راهبردی خاورمیانه را دستخوش تغییر کند و پرسش‌های تازه‌ای را درباره آینده رقابت هسته‌ای در منطقه، نقش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و سیاست‌های دوگانه آمریکا در قبال برنامه‌های هسته‌ای کشورهای مختلف مطرح سازد.

[بهرام بختیاری]

خبر ویژه

ترامپ میان ۲ تنگه گیر افتاده است!

روزنامه هآرتس در گزارشی با اشاره به گرفتاری دونالد ترامپ میان دو تنگه هرمز و باب‌المندب، نوشت که رئیس‌جمهور آمریکا با وجود تهدیدهای نظامی، «عملاً ابزار چندانی برای پیشبرد اهداف خود ندارد». به گزارش هآرتس، عربستان و پاکستان به دلیل منافع اقتصادی و پیمان‌های دفاعی، تمایلی به همراهی با آمریکا ندارند. این روزنامه همچنین به آمادگی انصارالله یمن برای بستن تنگه باب‌المندب اشاره کرد و نوشت که در صورت وقوع چنین اتفاقی، «آسیب اصلی متوجه عربستان سعودی خواهد بود» که خط لوله نفتی خود را به شاه‌رگ اصلی صادرات تبدیل کرده است. هآرتس با اشاره به حملات اخیر ایران که پایگاه‌های آمریکا در کویت، بحرین، اردن و قطر را هدف قرار داد اما عربستان را در لیست اهداف قرار نداد، این معادله را «به نفع تهران» توصیف کرد که «ریاض را عملاً خنثی کرده است». این گزارش تأکید کرد که «همگرایی منافع بین عربستان، پاکستان، کشورهای حوزه خلیج فارس و ایران، اکنون قوی‌تر از هرگونه همکاری با آمریکا به نظر می‌رسد». هآرتس در پایان با اشاره به عقب‌نشینی‌های مکرر ترامپ از حملات برنامه‌ریزی‌شده، نوشت: «از شمارش خارج شده که چند بار ترامپ از حملات برنامه‌ریزی‌شده عقب‌نشینی کرده است؛ گاهی به درخواست پاکستان، گاهی توسط عربستان یا قطر مهار شده و گاهی خود ایران با ازسرگیری مذاکرات از طریق میانجی‌ها، رئیس‌جمهور آمریکا را مهار کرده است.»

آمریکا هر روز درباره ایران دروغ می گوید

گالاگر فنوریک، خبرنگار و تحلیلگر ارشد فرانسوی، با اشاره به جنگ آمریکا و رژیم صهیونی علیه ایران، دولت آمریکا را به دروغ گویی روزانه درباره ایران متهم کرد و گفت: «ما در برهه بزرگی از بازتعریف مفهوم قدرت قرار داریم. ایرانی ها همچنان قادرند نظامیان آمریکایی را در صدها کیلومتری سواحل خود با موشک هایی هدف قرار دهند که پیشتر گفته می شد دیگر در اختیار ندارند. ادعا می کردند که کار تمام است، ما جنگ را برده ایم، نیروی دریایی آنها را نابود کرده ایم و پیادهایشان را سرنگون کرده ایم و دروغ های دیگر علیه ایران.» فنوریک با اشاره به ناکامی های نظامی آمریکا در سومالی، عراق، افغانستان، لیبی و سوریه، تأکید کرد که «آمریکایی ها نمی فهمند که در منطقه چه می کنند و اهداف هنوز مشخص و تعریف نشده است.» وی با انتقاد از عملکرد سنتکام در انکار مین گذاری در تنگه هرمز، تصریح کرد: «طبیعی است که سنتکام می گوید مینی در کار نیست، اما آمریکایی ها دروغ گفته اند. این طبیعی است، شرایط جنگی است.» خبرنگار فرانسوی با اشاره به گزارش واشنگتن پست که ۲۲۸ موضع هدف گرفته را در سراسر منطقه نشان می دهد، گفت: «آنها مدام درباره آمار کشته شدگان، مجروحان، مواضع آسیب دیده و نقاط هدف گیری شده در حملات تلافی جویانه ایران دروغ می گفتند. روزنامه نگاران مجبور شدند از تصاویر ماهواره ای ایران و اروپایی استفاده کنند و تأیید کردند که شمار مواضع و زیرساخت های آسیب دیده حتی از این هم بیشتر است.» فنوریک در پایان با اشاره به هزینه های سنگین جنگ برای آمریکا گفت که این صورت حساب روز به روز سنگین تر می شود.

دور زدن تنگه هرمز عملی نیست

نشریه نشنال اینترست در تحلیلی با اشاره به قدرت ایران در کنترل تنگه هرمز، تأکید کرد که «برتری نظامی نتوانست واشنگتن را پیروز کند» و دور زدن این آبراه «عملی نیست» و ایران «اهرهای زیادی» در اختیار دارد. به نوشته واسای میر، تحلیلگر ریسک ژئوپلیتیک، تلاش های اخیر برای کاهش تنش در تنگه هرمز، «صرفاً آتش بس های موقتی بودند که به سرعت در مواجهه با واقعیت های پیچیده جغرافیایی و نظامی منطقه فرو ریختند.» وی با اشاره به یادداشت تفاهم ژوئن که تنها سه هفته دوام آورد، تصریح کرد که هسته اصلی اختلاف بر سر مفاد توافق همچنان حل نشده باقی مانده است. این تحلیلگر سه سناریو را برای آینده تنگه هرمز بررسی کرده و محتمل ترین سناریو را «بازگشایی تنگه در حالی که اثرات بحران همچنان باقی است» دانسته است. نویسنده مقاله با اشاره به اینکه ایران سواحل شمالی تنگه را کاملاً کنترل می کند و می تواند از موشک های ساحلی، قایق های تندرو و مین های دریایی برای تهدید کشتیرانی استفاده کند، تأکید کرده که «پیروزی در این رویارویی مستلزم آن نیست که ایران در یک نبرد دریایی پیروز شود، بلکه مستلزم آن است که عبور از تنگه هرمز را آنقدر گران کند که شرکت های بیمه نتوانند آن را پوشش دهند.» این گزارش در پایان نتیجه گیری می کند که آمریکا باید «به شکست در حل بحران تنگه هرمز اعتراف کند» و مسیر دیپلماتیک «کم هزینه ترین گزینه برای همه طرف ها» است.

ایران بزرگ ترین و قدرتمندترین نیروی نظامی منطقه را دارد

عبدالباری عطوان، تحلیلگر مسائل راهبردی منطقه، در مقاله ای در وبگاه رای الیوم با اشاره به ۱۰ روز اول جنگ افروزی جدید آمریکا علیه ایران، دلایل متعددی را برای شکست واشنگتن در این رویارویی برشمرد. به نوشته عطوان، نهاد نظامی آمریکا از ابتدا با نیت دونالد ترامپ برای آغاز جنگ با هدف تسلط بر تنگه هرمز مخالفت کرد و بر لزوم پابندی به دکترین نظامی جدید پنتاگون که بر اجتناب از رویارویی نظامی و کوتاه بودن جنگ تأکید دارد، اصرار ورزید. وی با اشاره به مخالفت بیش از ۲۵ ژنرال ارشد با «بی مبالاتی ترامپ و تسلیم شدن او در برابر کمپین های فریب رژیم صهیونیستی»، تصریح کرد که نقض یادداشت تفاهم نشان می دهد ارتش آمریکا بار دیگر در «تله بزرگ ایران» افتاده است؛ تله ای که محوریت آن «جنگ فرسایشی منطقه ای بلندمدت» است. عطوان با اشاره به دو شاخص اصلی تأیید کننده ناکامی آمریکا، به افزایش شمار مجروحان ارتش آمریکا به ۴۲۷ نفر در ۱۰ روز گذشته و همچنین انهدام دو نفت کش و توقف چهار نفت کش دیگر توسط سپاه اشاره کرد. وی همچنین به اعتراف فرماندهی مرکزی ارتش آمریکا مبنی بر سقوط ۳۵ فروند هواپیمای آمریکایی از جمله یک جنگنده اف-۱۵ و یک هواپیمای آواکس اشاره کرد. عطوان در پایان تأکید کرد که آمریکا تمام جنگ های خود در خاورمیانه را باخته است و جنگ با ایران نیز استثنا نخواهد بود، زیرا ایران «بزرگ ترین و قدرتمندترین ارتش منطقه» را دارد و صنایع نظامی آن به واردات سلاح وابسته نیست.

▲ باسم نعیم، از رهبران حماس، در واکنش به قهرمانی اسپانیا در جام جهانی با طعنه به صهیونیست ها گفت: «شادی مردم فلسطین از این پیروزی پیام روشنی دارد؛ حتی اگر تنها دستاورد این رویداد، به خشم آوردن صهیونیست ها و همدستان آنان باشد، همین برای ما کافی است.» وی این موفقیت ورزشی را به ملت فلسطین و تمامی حامیان آرمان قدس شریف تبریک گفت. این اظهارات که بازتاب گسترده ای در فضای مجازی داشته، نمادی از انزجار عمیق فلسطینیان از سیاست های رژیم صهیونی و نشان دهنده همراهی افکار عمومی جهانی با آرمان های مقاومت در رویدادهای بین المللی است.

▲ وال استریت ژورنال گزارش داد رژیم صهیونی برای ترمیم چهره مخدوش خود در آمریکا، کارزار تبلیغاتی گسترده ای با بودجه ۷۰۰ میلیون دلاری آغاز کرده است. بر اساس این گزارش، این پروژه که مستقیماً بر بازگرداندن حمایت های از دست رفته در آمریکا تمرکز دارد، توسط «براد بارسکیل» مشاور سابق دونالد ترامپ هدایت می شود و از تاکتیک های هوش مصنوعی، پیامک های انبوه و تبلیغات در رسانه های محافظه کار بهره می گیرد. این روزنامه آمریکایی افزود تیم تبلیغاتی رژیم درصدد است با نفوذ در محتوای سایت ها و الگوریتم های چت بات های هوش مصنوعی، روایت های خبری پیرامون جنگ غزه و ایران را به نفع خود تغییر دهد.

▲ یاسر الحجاج، سفیر عراق در کشورمان، با اشاره به سفر قریب الوقوع نخست وزیر عراق گفت: «این نخستین سفر رسمی الزیدی به تهران است و می تواند نقش مهمی در تعمیق روابط دوجانبه ایفا کند.» وی با تأکید بر اشتراکات فرهنگی، دینی و اجتماعی دو ملت افزود: «این ظرفیت ها زمینه ساز گسترش همکاری ها در تمامی ابعاد است و سفر مقامات عالی رتبه دو کشور می تواند به تحکیم روابط سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی تهران و بغداد، به ویژه در شرایط حساس کنونی منطقه، کمک شایانی کند.» الحجاج همچنین یکی از اهداف مهم این سفر را کمک به کاهش تنش ها و حمایت از ثبات و آرامش در منطقه عنوان کرد.

▲ سید محمد حسینی، معاون رئیس جمهور در دولت سیزدهم، با تأکید بر ضرورت قدردانی عملی از مردم گفت: «قدردانی تنها با تشکر و تقدیر لفظی حاصل نمی شود، بلکه باید در عمل، وظایف خود را به درستی ایفا کنند.» وی افزود: «مردمی که با غیرت، همت، عزم، اراده، شجاعت و عشق در دفاع از ایران تلاش می کنند، انتظار دارند مسئولین نیز وظیفه خود را به گونه ای انجام دهند که این سرمایه اجتماعی کاهش نیابد.»

▲ سید محمدطاهری، کارشناس نظامی، با اشاره به وضعیت بحرانی پدافند متحدان آمریکا گفت: «ذخیره موشک های پاتریوت برای محافظت از کویت و بحرین تقریباً به پایان رسیده است.» وی افزود: «آنچه الان شلیک می شود سامانه های مربوط به پایگاه های خود آمریکایی هاست و نمی تواند از کل این کشورها حمایت کند.»